

Prepoznavaj rasizem na spletu - Praktični vodič

Prepoznaj rasizem na spletu - Praktični vodič je nastal s finančno podporo Programa za temeljne pravice in državljanstvo Evropske komisije. Za vsebino vodiča je odgovoren konzorcij projekta LIGHT ON in v nobenem pogledu ne odraža stališč Evropske komisije.

Prepoznaj rasizem na spletu - Praktični vodič je delo Foruma skupnosti migrantov in beguncev (The Forum) v sodelovanju s partnerji projekta LIGHT ON.

Prepoznaj rasizem na spletu - Praktični vodič je dostopen na www.lighton-project.eu vključno z ostalimi informacijami o projektu LIGHT ON.

Za pdf različico *Prepoznaj rasizem na spletu - Praktični vodič* pišite na elektronski naslov Foruma: info@mrcf.org.uk.

London, avgust 2014.

Prevod in dodatki relevantnih informacij za kontekst Slovenije – Mirovni inštitut.

O projektu LIGHT ON

Pri projektu LIGHT ON sodeluje več različnih organizacij iz Evrope, katerih namen je boj proti normalizaciji rasizma in njegovih pojavnih oblik, kot je na primer sovražni govor na spletu. Gre za kratek, praktični vodič o tem, kaj lahko storite za izkoreninjenje sovražnega govora na spletu in kako kar najbolje izkoristiti projekt LIGHT ON in njegove vire v boju proti sovraštvu.

V svetovnem merilu si človeštvo prizadeva ustvariti boljše družbe, ki spoštujejo človekove pravice, kot je zapisano tudi v številnih mednarodnih konvencijah in prevedeno v različne nacionalne zakonodaje.

Mediji po vsem svetu so ustvarili več kot 400 etičnih kodeksov, od tega skoraj vsi prepovedujejo sovražni govor. Ponavadi so to kodeksi namenjeni za obveščanje o 'pogojih uporabe' za spletno uporabo, ki se nahajajo na dnu vsake spletne strani ali v razdelku 'skupnostni standardi' vsake družbene medijske platforme.

V mnogih državah EU so se v združenjih novinarjev zavezali s posebnimi kodeksi, kot je Rimski listina (The Charter of Rome), kodeks ravnanja za novinarje v zvezi s prosilci za azil, begunci, žrtvami trgovine z ljudmi in migranti.

Vendar se, ne glede na to, kako pomembni so ti kodeksi delovanja, sovražni govor na spletu uspešno širi v vseh jezikih.

Cilj praktičnega vodiča *Prepoznaj rasizem na spletu* projekta LIGHT ON je podpreti in spodbuditi vse uporabnike in uporabnice spleta in socialnih medijev, da bi z zagotavljanjem informacij in predlogov o tem, kako delovati proti sovražnemu govoru, na enostaven in varen način zatrli sovražni govor na spletu.

Zakaj bi nas sovražni govor na spletu moral skrbeti?

Internet, socialni mediji in digitalna komunikacijska orodja zadevajo številne vidike naših vsakdanjih življenj in zamegljujejo mejo med javnim, osebnim in zasebnim.

Internet je s svojo 'takojšnjostjo' in globalnim dosegom revolucioniral izmenjavo informacij, znanja in idej o tem, kdo smo. Kupujemo, učimo se, delamo, pišemo bloge, delimo osebne fotografije, tvitamo, živimo 'online'.

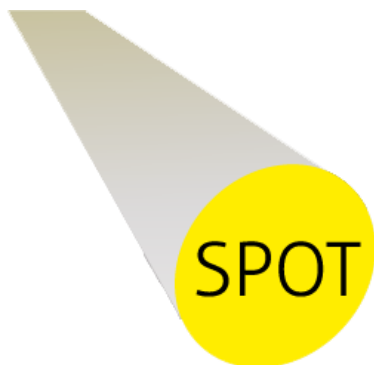
In prav tako tudi rasisti in skrajneži. Globalna narava interneta, skupaj z enostavnim dostopom do tehnologije in, kar je ključno, z anonimnostjo, omogoča idealno platformo za spodbujanje sovraštva.

»Prvo ekstremistično spletno stran, Stormfront, je l. 1995 postavil nekdanji član Ku Klux Klana. Aprila 2014 je Southern Poverty Law Centre poročal, da so bili registrirani uporabniki Stormfronta povezani s skoraj 100 umori iz sovraštva.«

Medtem, ko so te vrste sovražnih skupin in njihovih dejavnosti predmet kazenskega pregona, je s pojavom socialnih medijev njihovo širjenje ustvarilo 'globalno rasistično subkulturo'.

Poskusi zahtev po spremembah spleta niso novi, vendar so bili omejeni na posebne interesne skupine, vlade in podjetja. Uporabniki interneta prav tako iščejo načine za individualno in kolektivno ukrepanje proti sovražnemu govoru na spletu.

Sovražni govor na spletu – Kako ustrezno ukrepati?

Kako ukrepati, ko enkrat naletimo na sovražni govor, še posebej, ko nas žali osebno? Porajajo se številna vprašanja, kot so: Ali je to nezakonito? Kaj pa svoboda govora? Ali je to samo šala? Ali bo prijava kaj spremenila? Kje in kako lahko prijavim primer sovražnega govora? Kje lahko dobim pomoč pri prijavi sovražnega govora na spletu?

Projekt LIGHT ON je pripravil vire in primere sovražnega govora, vključno s slikovnim materialom, videi, simboli in jezikom, ki kažejo na povezavo med sovražnim govorom in rasizmom ter diskriminacijo. Gradivo najdete na spletni strani [projekta LIGHT ON](#).

Kaj je sovražni govor?

Univerzalna definicija sovražnega govora ne obstaja, pa vendar se večina od nas zaveda, ko naletimo na sovražni govor. Različni spletni viri zagotavljajo podrobne informacije o opredelitvah sovražnega govora v nacionalnem pravosodju, pri čemer je Wikipedia le eden izmed teh virov. Navkljub prepoznavanju, da pravno in socialno razumevanje sovražnega govora ni preprosto vprašanje, projekt LIGHT ON sprejema Priporočilo 97(20) Odbora ministrov Sveta Evrope, ki opredeli sovražni govor kot:

»vse oblike izražanja, ki širijo, napeljujejo, spodbujajo ali opravičujejo rasno sovraštvo, ksenofobijo, antisemitizem ali druge oblike sovraštva, ki temeljijo na nestrpnosti, vključno z: nestrpnostjo agresivnega nacionalizma in etnocentrizma, diskriminacije in sovražnosti do manjšin, migrantov in ljudi z migrantskim ozadjem«. [[Celotno besedilo](#)].

Države članice Sveta Evrope so zaradi tveganja zlonamerne uporabe ali zlorabe računalniških sistemov za razširjanje rasistične ali ksenofobne propagande, izdale [Dodatni protokol h Konvenciji o kiber-kriminaliteti](#), ki obravnava rasistična in ksenofobna dejanja.

Socialni mediji, medijske spletne strani, [ponudniki internetnih storitev](#) (ISP) in blogi imajo na svojih platformah opredelitve in pravila o tem, kaj je prepovedana oblika sovražnega govora.

Kako Facebook opredeli sovražni govor?

»Vsebine, ki napadajo ljudi na podlagi njihove dejanske ali percipirane rase, etničnosti, nacionalnega porekla, religije, spola, spolne usmerjenosti, invalidnosti ali bolezni, niso dovoljene. Omogočamo pa humor in satiro, ki bi se sicer lahko štela kot možna grožnja ali napad. To vključuje vsebine, ki jih mnogi ljudje lahko razumejo kot neokusne (npr. šale, stand-up komedija, besedila popularnih pesmi, itd.)«

[The Guardian's Community standards](#) in smernice za udeležbo vključujejo naslednje: *»Ne bomo dopuščali rasizma, seksizma, homofobije ali drugih oblik sovražnega govora, in prispevkov, ki bi jih lahko razlagali kot take. Zavedamo se razlike med kritiziranjem posamezne vlade, organizacije, skupnosti ali prepričanjem in napadom ljudi na podlagi njihove rase, religije, spola, spolne usmerjenosti, invalidnosti ali starosti.«*

Ali je sovražni govor nezakonit?

Da in ne. Številni mednarodni in domači pravni instrumenti jasno opredeljujejo nekatera dejanja sovražnega govora in zločine iz sovraštva kot nezakonite. Vendar pa arhitektura interneta otežuje vprašanje pristojnosti, otežuje delo policiji in otežkoča izkoreninjenje sovražnega govora, saj se nacionalne zakonodaje razlikujejo glede na stopnjo preganjanja.

Tisti, ki spodbujajo sovraštvo in predsodke, izkoriščajo tradicijo svobode govora v Združenih državah Amerike in zaščito, ki jo omogoča prvi amandma ustave ZDA, tako da uporabljajo platforme in ponudnike internetnih storitev (ISP), ki imajo sedež v ZDA, kjer bodo varni pred pregonom.

Vendar to ne pomeni, da se ne da ničesar storiti, da bi preprečili sovražni govor. Številne države, kot tudi EU, so zavzele pravno stališče o sovražnem govoru. Čeprav se to lahko razlikuje med državami, obstaja soglasje, da je treba ukrepati proti sovražnemu govoru. Poleg tega imajo številni ponudniki internetnih storitev na platformah svoje pogoje uporabe, kodekse in smernice glede sprejemljivih oblik izražanja.

Evropsko komisijo za boj proti rasizmu in nestrpnosti (ECRI) - Pravni ukrepi za boj proti rasizmu in nestrpnosti v 47 državah članicah Sveta Evrope, lahko najdete na www.coe.int.

Nenazadnje ljudje po vsem svetu nasprotujejo sovraštvu in želijo pozitivno ukrepati zoper sovražni govor - tudi če pravno dejanje ni možno – in uporabiti družbene medije ter internet, da bi delovali proti sovražnemu govoru.

Kaj pa svoboda govora?

Svoboda govora je eden temeljnih pogojev in dosežkov demokracije, internet pa omogoča njeno najbolj napredno tehnološko izražanje. Svoboda govora je opredeljena in zaščitena s številnimi mednarodnimi konvencijami in nacionalno zakonodajo.

10. člen Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin določa, da »ima vsakdo pravico do svobodnega izražanja«, vključno s »svobodo mišljenja ter sprejemanja in sporočanja obvestil in idej brez vmešavanja državnih organov in ne glede na meje«. Vendar konvencija določa tudi, da uresničevanje teh svoboščin vključuje tudi dolžnosti in odgovornosti, ter vzpostavlja omejitve te pravice, kot so pravica do življenja brez diskriminacije.

Obstaja živahna razprava med različnimi tradicijami o tem, kako se spopasti z izzivom, ki ga predstavljata sovražni govor na spletu in svoboda govora. Na eni strani je internet dojet kot »trg idej«, na katerem ne potrebujemo zakonov proti sovražnemu govoru, ampak se zanašamo na uporabnike, da bodo samodejno odpravili sovražni govor – torej da se borimo z boljšimi idejami, ne z zakonodajo proti sovražnemu govoru. Na drugi strani pa je ideja, da sovražni govor ne bo izginil sam po sebi, zato ga je potrebno obravnavati in urediti na spletu na enak način kot se obravnava zločine iz sovraštva v resničnem življenju.

Sovražni govor ni zgolj preprosta izmenjava idej ali oblika demokratičnega nestrinjanja. Vodi v diskriminacijo in nasilje, ki ima resnične posledice v vsakdanjem življenju. Sovražni govor na spletu ima potencial, da povzroči še več škode, saj objavljene vsebine pogosto postanejo permanentne in tisti, ki so tarče, lahko postanejo tarče večkratnih žalitev s strani različnih povzročiteljev v različnem časovnem obdobju. Zato je ključnega pomena, da se žrtve sovražnega govora počutijo varne in da so slišane.

Zgolj prepoved sovražnega govora ne predstavlja rešitve. Potrebno je, da ne le žrtve ali organi pregona, temveč da celotna družba spremlja, prijavi in obsodi sovražni govor.

Ali gre za znotrajkupinski način govora ali šalo?

Eden od izzivov ukvarjanja s sovražnim govorom ni samo identifikacija, kdo je kaj rekel in kje, ter odločanje, kako ravnati, ampak tudi ugotavljanje okoliščin, v katerih se je pojavil sovražni govor.

Včasih družbene skupine uporabljajo značilen jezik, ki za samoopredelitev vključuje uporabo raso določenih pojmov. Razprave o prisvajanju žaljivk, kontekstu in znotrajkupinskemu (ingroup) jeziku so lahko zavajajoče. Torej, kdo odloča o tem, ali je nekaj smešno ali žaljivo?

Sovražni govor je običajno neposreden, zlahka prepoznaven in ni prav nič smešen. Tudi ko se povročitelji, ki komunicirajo vsebine sovražnega govora, ne zavedajo svojih dejanj ali komunicirajo znotraj skupine, delujejo in objavljajo vsebine v javnem prostoru, kar ima lahko nenamerne posledice.

Če se na spletu ali sicer počutite napadeni, ustrahovani, razžaljeni in diskriminirani zaradi svoje nacionalnosti, rase, religije, spola, spolne usmerjenosti, invalidnosti ali starosti, potem to ni šala in imate pravico, da zahtevate pomoč, ki vam je zakonsko na voljo.

Britanski umetnik Dean Atta obravnava vprašanje znotrajkupinskih žaljivk v pesmi » I Am Nobody's N****«, www.deanatta.co.uk.

V projektu LIGHT ON smo pripravili številne vire, kot je Priročnik za usposabljanje na področju sovražnega govora, kar je lahko koristno pri prepoznavanju sovražnega govora na spletu. Priročnik je dostopen na www.lighton-project.eu

Ali bo prijava sovražnega govora na spletu prinesla kakšne spremembe?

Na kratko, DA!

Najbolj uspešno delovanje proti sovražnemu govoru je skupno prizadevanje civilne družbe in ponudnikov internetnih storitev ali platform družbenih medijev. Leta 2013 sta projekta Women, Action and The Media in The Everyday Sexism Project izvedla uspešno kampanjo za spremembo skupnostnih standardov Facebooka glede sovražnega govora proti ženskam:

»Dolgo časa je Facebook dovoljeval vsebine, ki so vključevale nasilje nad ženskami. Trdijo, da te strani spadajo v področje "humorja" v okviru njihovih smernic, ali pa izražajo "svobodo govora." Vendar je Facebook pokazal pripravljenost, da bi brez izjem zatrli druge oblike sovražnega govora, vključno z antisemitskim, islamofobnim ter homofobnim govorom.«

Pravni okvir, raziskave in izobraževanje, skupaj z organizirano skupnostjo uporabnikov interneta, ki poročajo in beležijo primere sovražnega govora na spletu, so ustvarili **ново subkulturo kiberdržavljanov**, združenih v boju proti vsem oblikam sovražnega govora.

Google je izdelal orodje, ki omogoča uporabnikom, da poročajo o prispevkih, ki kršijo Googlovo politiko in prakso glede sovražnega govora:

»Sovražni govor na internetu predstavlja naraščajoč problem in zajema vse od homofobije in rasizma do političnega in verskega ekstremizma. YouTube in druge Googlove storitve, kot so G+, imajo določene skupnostne smernice in ponujajo učinkovita orodja za opozarjanje na neprimerne vsebine.«

Še en primer je Anti-Defamation League (ADL) in njihov vodič Cyber-Safety Action, ki pomaga uporabnikom interneta z enostavnejšo uporabo različnih mehanizmov, ki so na voljo za prijavo sovražnega govora na spletu.

Za podrobnejše informacije o lokalnih pobudah za preprečevanje sovražnega govora na spletu obiščite spletno stran projekta LIGHT ON: www.lighton-project.eu

Kje in kako lahko prijavim primer sovražnega govora na spletu?

Ko naletite na primer sovražnega govora na spletu, je to, kaj boste storili, zelo odvisno od platforme, na kateri se je pojavil sovražni govor. Za učinkovito prijavo, da se te vsebine odstrani in obsodi, morate storite naslednje:

1. korak: zabeležite incident sovražnega govora na spletu

To je ključnega pomena, saj je vsebine na socialnih omrežjih mogoče hitro odstraniti in spletne strani se izgubijo. Takoj skopirajte URL povezavo in naredite posnetek zaslona (t.i. screen grab na Mac-u).

Naredite to za vse primere sovražnega govora ne glede na medij, v katerem se pojavlja sovražni govor. Na primer, če ste prejeli e-pošto, ki vsebuje sovražni govor, shranite e-sporočilo ter slikajte zaslon, saj je to lahko bolj učinkovit način za shranitev primera za namen prijave.

2. korak: poiščite pogoje uporabe ali skupnostne smernice platforme

Ne bi vam smelo vzeti več kot nekaj minut, da pridobite vsa potrebna navodila glede sovražnega govora, kot je npr. ponudnikova opredelitev sovražnega govora. Pogoji uporabe ali skupnostne smernice vsebujejo tudi navodila, kje in kako lahko prijavite sovražni govor in kakšne ukrepe bo ponudnik sprejel pri obravnavi vaše pritožbe.

Tukaj so povezave na nekatere najbolj priljubljene platforme družbenih medijev in spletnih strani glede njihovih pravil in načina neposrednega poročanja:

Mediji

Če se pojavi sovražni govor na spletni strani večinskih medijev, v časopisu ali predvajalcu vsebin, preverite njihove pogoje uporabe in politike, ki jih običajno najdete v spodnji vrstici spletne strani.

Na primer: *New York Times* Pogoji uporabe

Britanski *Guardian* ima skupnostne standarde za namen moderiranja komentarjev na njihovi spletni strani, poleg pogojev uporabe, ki regulirajo uporabniške vsebine.

Spletne strani in ponudniki spletnih strani

Če se primer sovražnega govora pojavi na spletni strani organizacije ali skupine, se lahko najprej obrnete na njihovega spletnega ponudnika, saj imajo mnogi med njimi sprejete pogoje uporabe. Za iskanje katerih koli ponudnikov spletnih strani lahko uporabite naslednji spletni domeni: <http://who.is> ali <http://www.betterwhois.com>.

Na primer, pogoji uporabe [Nominet UK](#) so na voljo [tukaj](#).

3. korak: zapišite pritožbo ali poročilo

Zbrali ste dokaze, prebrali in razumeli ste, kako se lahko pritožite. Tukaj je nekaj koristnih nasvetov o tem, kako napisati pritožbo:

Bodite natančni - navedite dejstva primera: **kaj** se je zgodilo, **kje** in **kdaj**, **kdo** je to storil in **zakaj** se vam zdi žaljivo. Priložite dokaze (posnetek zaslona in URL povezavo).

Bodite specifični - ne domnevajte, da bodo ljudje ob branju vaše prijave razumeli, zakaj se vam nekaj zdi žaljivo, saj lahko ti ljudje živijo in delajo na drugem koncu sveta in govorijo drug jezik. Pojasnite razloge, zakaj je vsebina, ki ste jo prijavili, sovražna in žaljiva ter naredite povezavo na pogoje uporabe in/ali skupnostne smernice.

Bodite jasni - ne vpletajte svojih čustev. Predstavljajte si osebe, ki berejo vašo prijavo – potrebujejo dejstva in verjetno nimajo veliko časa za ukvarjanje z vašo prijavo. Torej, podajte dejstva in bodite jasni, kaj želite, da storijo glede žaljive vsebine, ki ste jo prijavili.

Bodite realni – obrnite se na njih z zahtevami, ki jih dejansko lahko uresničijo v okviru pristojnosti oz. zakonodaje.

Storite to varno – poiščite nasvet podporne skupine, ki se je že srečala s podobnim primerom prijave. Tudi njim pošljite e-sporočilo prijave in jih vključite v vašo korespondenco. Odsvetujemo neposredno komuniciranje z osebami, ki so objavile žaljive vsebine, še posebej, če so te vsebine na strani sovražne skupine, ali če prejmete e-sporočilo z vsebino sovražnega govora, saj lahko pride do ustrahovanja. Če se odločite komunicirati neposredno s povzročitelji sovražnega govora, se prepričajte, da so vaši osebni podatki zaščiteni in da uporabljate ločen e-naslov.

Facebook	Skupnostni standardi	Prijava	Uporabne informacije
Twitter	Pravila Twitter	Prijava	Uporabne informacije
Instagram	Pogoji uporabe	Prijava	Uporabne informacije
LinkedIn	Skupnostne smernice	Prijava	Uporabne informacije
Google +	Politike in načela	Prijava	Uporabne informacije
YouTube	Politika sovražnega govora	Prijava	Uporabne informacije
Vimeo	Center za pomoč uporabnikom/Smernice	Prijava	Uporabne informacije
Yahoo	Pogoji uporabe	Prijava	Uporabne informacije
Blogger	Vsebinska politika	Prijava	Uporabne informacije
Reddit	Sporazum uporabnikov	Prijava	Uporabne informacije
Tumblr	Skupnostne smernice	Prijava	Uporabne informacije
My Space	Pogoji uporabe	Prijava	Uporabne informacije
Pinterest	Politika sprejemljive uporabe	Prijava	Uporabne informacije

4. korak: prijavite sovražni govor na spletu organom pregona

Incident sovražnega govora lahko prijavite na policijo, da raziščejo primer v okviru nacionalne zakonodaje, ki obravnava zločine iz sovraštva.

Orodje LIGHT ON projekta ponuja informacijo o tem, kaj lahko pričakujete od organov pregona, ko gre za prijavo sovražnega govora in zločinov iz sovraštva. Dostopno na spletni strani: www.lighton-project.eu.

V nekaterih državah kazenska zakonodaja omogoča dostopne načine prijave sovražnega govora in zločinov iz sovraštva na spletu, kot je spletna stran True Vision v Veliki Britaniji. Pokličete lahko tudi lokalno policijsko postajo in neposredno prijavite primer sovražnega govora.

Lahko se obrnete na podporno organizacijo v vaši državi in prosite za pomoč pri prijavi spletnega sovražnega govora na policijo. V Sloveniji se lahko obrnete na Spletno oko.

5. korak: deli, mobiliziraj in organiziraj

Če ste osebno prizadeti zaradi spletnega sovražnega govora, ki ga želite prijaviti, si še posebej zapomnite, da niste sami in da lahko poiščete pomoč pri prijavi.

Prvič, pogovorite se s svojo družino in prijatelji, starši in učitelji, če ste mladoletni, ali vašimi sodelavci, in delite svoje izkušnje ter skrbi z njimi, saj lahko zagotovijo podporo, informacije in nasvete o tem, kako nadaljevati.

Drugič, poiščite pomoč strokovnjakov v podpornih organizacijah. Zelo verjetno je, da so že imeli opravka s podobnimi primeri in bodo vedeli, kaj storiti, kaj pričakovati in kako zadevo izpeljati bolje.

Tretjič, vaši prijatelji in družina kot tudi podporne organizacije lahko pomagajo pri mobilizaciji drugih, da se odločijo za prijavo sovražnih vsebin in organizacijo javnih akcij ter kampanj za odpravo sovražnega govora in uvedbo sprememb v pogojih uporabe (kot smo lahko videli na primeru Facebook-a in prispevkov sovražnih do žensk). Pomembno je, da ne trpite, prav tako je pomembno, da se širi sporočilo o nesprejemljivosti sovražnega govora na spletu. Pomembno je ozaveščati ter ukrepati in sooblikovati novo spletno subkulturo z nično stopnjo tolerance do katere koli oblike sovražnega govora.

Kje dobiti informacije in podporo

Organizacije, ki zagotavljajo informacije in podporo pri prijavi sovražnega govora na spletu:

LIGHT ON projekt: www.lighton-project.eu

No Hate Speech gibanje: www.nohatespeechmovement.org

Evropska komisija za boj proti rasizmu in nestrpnosti (ECRI) - Legal measures to combat racism and intolerance in the member States of the Council of Europe:

www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/legal_research/national_legal_measures/

Stop Racism and Hate Collective v Kanadi: www.stopracism.ca

The Online Hate Prevention Institute v Avstraliji: www.ohpi.org.au

Anti-Defamation League v ZDA: www.adl.org

Spletne strani za prijavo sovražnega govora

Mednarodno združenje Internet Hotlines – INHOPE: www.inhope.org

Mednarodna mreža Network Against Cyber Hate – INACH: www.inach.net

V Sloveniji:

Spletno Oko - Točka za prijavo sovražnega govora in posnetkov spolnih zlorab otrok na internetu: <http://safe.si/spletno-ok>